

Radovi i aktivnosti - Arheološka istraživanja na prostoru RB „Kolubara”

ZAŠTITNA ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA PROSTORU RB „KOLUBARA”

Rukovodilac projekta: Mirjana Blagojević, arheolog savetnik

Rudarski basen Kolubara prostire se na teritoriji podrinjsko-kolubarskog i beogradskog regiona. S obzirom da se ovaj prostor nalazi na pravcu napredovanja površinskih kopova, zajedničkim angažovanjem Zavoda za zaštitu spomenika kulture i Rudarskog basena Kolubara sprečava se uništavanje kulturnih dobara. U periodu od 1990. do 2006. godine istraženi su lokaliteti na frontu napredovanja površinskih kopova Tamnava Istočno i Zapadno polje.

„Madarsko groblje”, selo Cvetovac (KO Lazarevac) – srednjovekovna nekropola datovana u drugu polovinu XVIII i XIX veka

„Crkvine”, selo Mali Borak (KO Lajkovac) – kasno vinčansko naselje i srednjovekovna nekropola, okvirno datovana u period od XI – XIX veka.

„Crkvine – bare”, selo Skobalj (KO Lajkovac) – ostaci villa rusticae, kraj III – IV vek.

„Kamalj”, selo Skobalj (KO Lajkovac) – krstasta gradevina-memorija sa nekropolom, kraj III – IV vek.

„Kalenić – Livade”, selo Kalenić (KO Ub) – ostaci većeg stambenog objekta iz perioda ranog eneolita sa svim elementima za idealnu rekonstrukciju. IV milenijum p.n.e.

„Manastirine”, selo Skobalj (KO Lajkovac) – naselje sa dužim kontinuitetom življenja, od neolita, preko bronzanog i gvozdenog doba, do srednjeg veka.

„Belež”, selo Mali Borak (KO Lajkovac) – ranoeneolitski lokalitet.

„Kalenić – Jezero”, selo Kalenić (KO Ub) – eneolitski lokalitet devastiran radom površinskog kopa.

Lokalitet: Masinske njive   Mesto: Mali Borak   Opština: Lajkovac
Vrsta lokaliteta: naselje (IV milenijum p.n.e.), proizvodno zanatski centar bakarnog doba

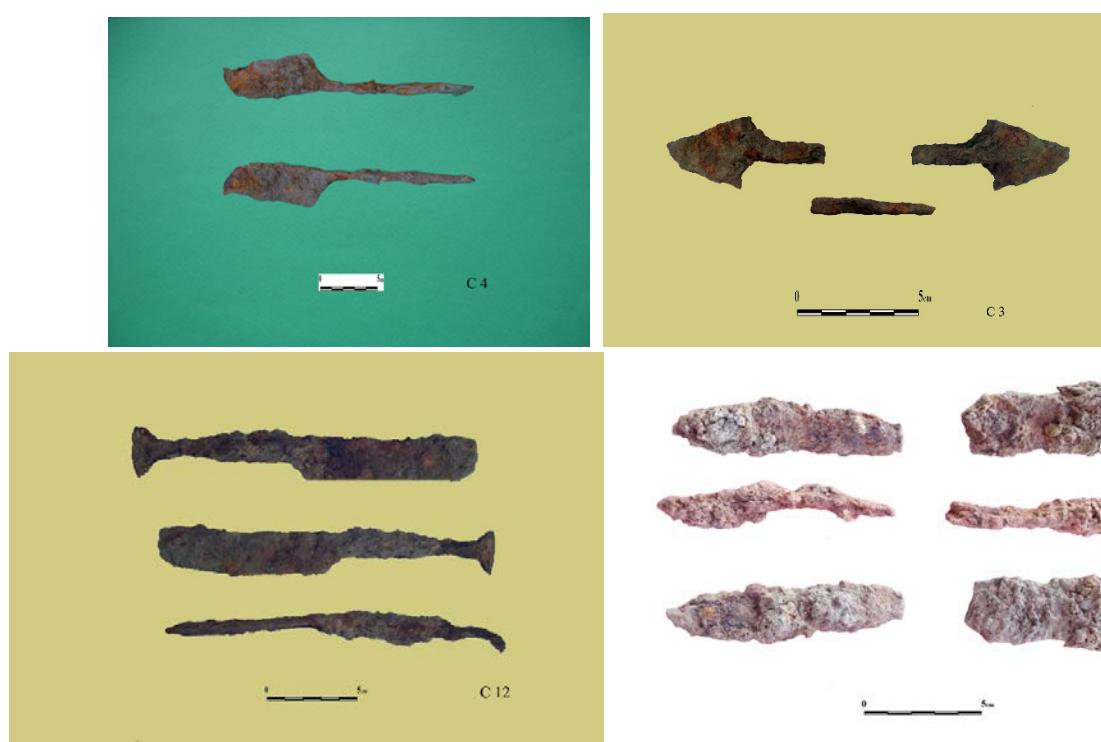
Neočekivano otkriće, ekonomsko-proizvodne zone razvijenog bakarno doba na lokalitetu „Masinske njive”, za sada je jedinstven slučaj na prostoru Balkana i Jugoistočne Evrope. Radi se o kompleksu cilindričnih peći – jama, ukopanih u nizu ili po grupama, okruženih pličim i dubljim jamama stambenog karaktera kako i prostorima za skladištenje drvene građe. Na osnovu dosadašnjih nalaza može se govoriti o preplitanju rano eneolitskih i pozno eneolitskih kultura – Tisapolgar, Lasinje, Baden, Lendel i Černavoda III, kao i ukopima iz ranobronzanog perioda. Manji procenat se vezuje za period Vinče, dok je jako mali procenat vezan za Starčevo.

Lokalitet „Jaričište 1” Mesto: Mali Borak Opština: Lajkovac
Vrsta lokaliteta: - naselje (VI, V milenijum p.n.e.) (starčevačka kultura, vinčanska kultura, eneolit, rana bronza)

Otkriveni su nepokretni objekti i strukture - jame zemunice, otpadne jame, silosi, osnove kuća, peći za pripremanje hrane i pečenje keramičkih posuda, površine sa većom koncentracijom keramičkih posuda i tri groba - jedan dvojni grob (starija ženska individua i dete) i dva dečija groba. U okviru arheološke celine 1.74 (jama - stambeni objekat), otkrivena su tri groba. Otkriće dvojnog groba u okviru starčevačkog naselja na lokalitetu „Jaričište 1” izuzetno je po tome što su retki ovakvi nalazi grobova sa dvojnim sahranama iz perioda starčevačke kulture, ne samo kod nas već i na teritoriji centralnog Balkana. Razlog tome je svakako nedovoljna istraženost lokaliteta iz ovog perioda na tlu Srbije. Iz aspekta konzervacije i restauracije nalazi ove vrste su veoma zanimljivi, ali i složeni, naročito ukoliko se postavi zahtev za in situ podizanje – izmeštanje. Nalaz je prezentovan u teritorijalno nadležnom muzeju - Narodni muzeju u Valjevu.

Lokalitet „Jaričište 2” Mesto: Mali Borak Opština: Lajkovac
Vrsta lokaliteta: - kovačnica gvožđa (rimski period)

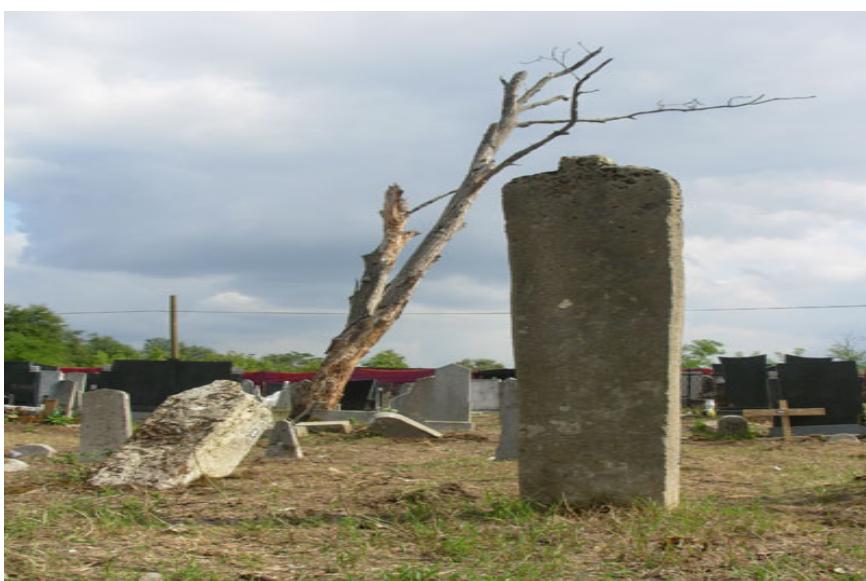

Sudeći po intenzivnim tragovima sagorevanja drveta i čumura, nalazima gvozdene šljake i nedovršenim gvozdenim predmetima na ovom mestu se verovatno nalazila kovačnica gvožđa na otvorenom prostoru. Na osnovu nalaza bronznih fibula lokalitet se može datovati u IV vek.

Seosko groblje u Malom Borku

Izvršeno kompletno snimanje nadgrobnih spomenika koji datiraju od sredine 18. veka do druge polovine 19. veka. Na osnovu analiza stanja očuvanosti na pojedinim spomenicima izvršena konzervacija. Ukupno je dokumentovano 580 spomenika. Arheološka iskopavanja izvršena na osnovu prethodnih geofizičkih ispitivanja, u centralnom delu groblja gde su registrovani najstatriji nadgrobni spomenici. Utvrđeno je da nisu očuvani skeletni ostaci pokojnika kojima su pripadali ovi nadgrobni spomenici. Najverovatnije su devastirani savremenim sahranama. Nisu nađeni pokretni arheološki predmeti. Svi nadgrobni spomenici bez staraoca preneti su na groblje u Jabučju.

Radovi u toku:

- Na području površinskog kopa Tamnava Zapadno polje - sela Mali Borak, Skobalj (KO Lajkovac)

POVEZENE VESTI: Zaštitna arheološka istraživanja na prostoru RB”Kolubara” u 2012. i 2013. godini.

Radovi i aktivnosti - Zaštitna arheološka istraživanja na prostoru RB „Kolubara” u 2012. i 2013. godini.

Prema Programu i predračunu radova Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture Beograd i Ugovora o radovima 2012. godine izvršena su zaštitna arheološka iskopavanja na lokalitetu Gornje polje (KO Vreoci) na području eksploatacije Površinskog kopa Tamnava istočno polje (druga faza regulacije korita reke Kolubare) kao i sondažna iskopavanja u ataru sela Mali Borak (potes Jaričište) na području eksploatacije Površinskog kopa Tamnava Zapadno polje.

Nositelj poslova je Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Beograd. Rukovodilac radova je Mirjana Blagojević, arheolog savetnik u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture. Sredstva za radove obezbedio je investitor – Privredno društvo Rudarski basen „Kolubara”, Lazarevac.

LOKALITET GORNjE POLjE, KO Vreoci

Lokalitet se nalazi na granici tri katastarske opštine – KO Vreoci, KO Skobalj i KO Jabučje, na zaravnjenom platou desne obale starog toka reke Kolubare, na istočnoj strani površinskog kopa Tamnava Istočno polje, na nadmorskoj visini od 95,00-96,00m. U prvoj fazi istraživanja (2011. godine) definisane su granice lokaliteta na severu – prema odlagalištu Površinskog kopa Tamnava istočno polje i severozapadu – prema starom koritu reke Kolubare. Na istočnoj strani lokalitet je presečen lokalnim seoskim putem, odnosno koristi se za transport šljunka i peska kamionima, a nalazi keramičkog materijala mogu se površinski pratiti u njivama gde su bile poljoprivredne kulture i nisu definisani imovinsko pravni odnosi sa vlasnicima. Na južnoj strani lokalitet se proteže ispod asfaltnog puta koji povezuje sela Mali Borak i Skobalj sa Ibarskom magistralom.

Na istraženom prostoru (100mh x 100m) postoje dva izražena horizonta: prvi opredeljujemo u pozni Halštat (Bosut IIIc-ovirno 5–4 vek pre n.e.), dok se drugi horizont vezuje za srednji vek (XIII-XV vek). Prisustvo tehnologije izrade posuda na vitlu, te pojava nekih od elemenata materijalne kulture, na prvom mestu perli od staklene paste sa okcima, pojedinih oblika fine keramike poput malih posuda tipa kiliks, može se pripisati ranom latenskom periodu (300.-100.god.p.n.e.). Datovanje ovih nalaza u pozni Halštat pouzdano je jer je materijal iz zatvorenih celina gde se ovi nalazi pojavljuju uz tipično pozno halštatski materijal 5. i 4. veka. Ovakvom datovanju u prilog idu i analogni nalazi iz pozno halštatskog perioda sa Miroča, Stubarlige, iz Pančeva, Ljuljaka, Rače, sa Peštera.

Arheološke celine predstavljaju uglavnom jame kružne osnove, relativne dubine od 1,25m do 2,50m koje su imale karakter stambenog objekta ili otpadne jame dok su one manjih dimenzija i plići imale funkciju silosa. Veće jame se etažno sužavaju ka dnu. U jamama koje su služile za stanovanje (zemunica), na dnu su uočena pravilna kružna udubljenja koja predstavljaju otiske stubova (sa jednim ili dva stuba nosača) koji su nosili krovnu konstrukciju, najverovatnije šatorastog tipa. Podnice ovih objekata su od utabane svetložute zemlje.

Na relativno malim dubinama uočene su nepravilne površine sa ostacima lepa (veći i manji komadi zapečene zemlje sa otiscima pruća, debla, talpi koji predstavljaju građevinski šut od razrušenih zidova objekata građenih u praisotriji). Ove površine najverovatnije predstavljaju ostatke razrušenih nadzemnih objekata i predstavljaju drugu fazu gradnje u okviru naselja.

Na osnovu rasporeda nađenih objekata na istraženom prostoru može se konstatovati da je prvobitno naselje (jamska staništa) bilo formirano bliže obali reke. Obzirom da je u severoistočnom delu lokaliteta, na dubini od oko 0,60m do 0,80m uočen naplavinski sloj koji je prekrio ukopane objekte – jame koje hronološki pripadaju periodu starijeg gvozdenog doba, predpostavka je da se, zbog čestih poplava u to vreme, naselje pomeralo na dovoljno bezbednu udaljenost. Iz tog razloga su, u kasnijoj fazi građeni nadzemni objekti, dok su jame uz njih imale funkciju ostava. Tokom istraživanja, često se nailazilo na žutu zemlju u kojoj su iskopavanja obustavljena zbog peskovite strukture, koja nije predstavljala zdravicu, iako je bez primesa i materijala, već je, evidentno, taj sloj nastao plavljenjem u jednom trenutku. Isti takav sloj konstatovan je i prilikom pražnjenja nekih ukopanih objekata. Međutim, vrlo je interesantna pojava da je ispod peskovitog, naplavinskog sloja konstatovan pokretni arheološki materijal.

U okviru naselja iz starijeg gvozdenog doba istraženo je nekoliko peći koje su uočene na relativno malim dubinama i uglavnom devastirane. Peći su bile izvan objekata, retko unutar njih. Ložišta peći, kao i kalote nisu očuvani. One su kružne osnove, manjih dimenzija, a čini ih tamno braon zemlja sa grumenjem zapečene zemlje, fragmentima podnice na kojoj ima tragova gari i manjom količinom fragmenata keramike i životinjskih kostiju. Može se zaključiti da su to bila vatrišta ili ognjišta, dok se ne može pouzdano tvrditi da su postojale peći za pečenje keramike.

Na osnovu rezultata istraživanja može se reći da je naselje starijeg gvozdenog doba pripadalo tipu ravničarskog naselja i da je bilo sezonskog karaktera. Podignuto je blizu reke, na zaravnjenom platou što je omogućavalo preglednost i bolju komunikaciju sa susednim oblastima kao i povoljne uslove za trgovinu i razmenu proizvoda. Zalede je bilo bogato šumom, pašnjacima i obradivim površinama. Organizacija naselja je bila uslovljavana čestim poplavama usled izlivanja reke (Kolubara). Prvobitni objekti su bili ukopani ili poluukopani, a povlačenjem u zalede, na plodniju zemlju, gtradili su nadzemne objekte za stanovanje, a verovatno i za čuvanje stoke. Raspored i tip objekata ne ukazuju na to da je bilo prostornog grupisanja objekata po vremenu nastanka već se naselje širilo zbog porasta članova zajednice (porodične zadruge). Moguće da su pojedini objekti iz obe građevinske faze korišćeni istovremeno. Na žalost reka je svojim višemilenijumskim tokom verovatno odnela deo naselja.

U pličim slojevima, na oko 0,50m, na lokalitetu je nađen pokretan arheološki materijal koji se može opredeliti u period XIII-XV veka. Osim grnčarije (keramika rađena rukom i na vitlu, grube fakture, uglavnom lonaca tanjih zidova sa kosim urezima na usni oboda i urezanim valovnicama na trbuhu) nalaženo je i dosta životinjskih kostiju i predmeta od metala (delovi strela, noževa i drugih metalnih implemenata). Svi nalazi ukazuju na postojanje srednjevekovnog naselja na ovim prostorima koje se nalazilo između starih tokova reka Peštan i Kolubare.

Sudeći po niveletama srednjevekovnog sloja najverovatnije je da većina istraženih peći i ognjišta na lokalitetu Gornje polje pripadaju ovom periodu, iako u njima i u sloju oko njih nema keramike. Jedan deo materijala, poput fragmenata većih posuda (amfore) moguće je da pripada i rimskom periodu.

Arheološki istražen prostor na lokalitetu Gornje polje predat je investitoru na dalju eksploataciju. Obzirom da rezultati ovogodišnjih istraživanja u svemu ukazuju na to da se lokalitet pruža dalje ka istoku, odnosno, da je najverovatnije centralni deo naselja lociran na parcelama na kojima nije bilo moguće raditi, sa rukovodstvom RB „Kolubara“ dogovoren je da se omogući istraživanje ovog dela lokaliteta u narednoj kampanji. Neistraženi deo lokaliteta neće biti direktno ugrožen regulacijom rečnog korita.

LOKALITET JARIČIŠTE 4, selo Mali Borak (KO Lajkovac)

Površinski kop Tamnava zapadno polje

Lokalitet se nalazi na potesu Jaričište (Jaričište 1, 2, 3 – istraživanja izvršena 2007.-2010.g.) koji zahvata blaga uzvišenja (rečna terasa) iznad reka Kolubara, Kladnica, nad koritom nekadašnjeg Dubokog potoka, u neposrednoj blizini retencije 2 (akumulacionog jezera), na parcelama koje su u posedu RB „Kolubara”. Terenskom prospekcijom, izvršenom 2011. god., na prostoru koji se nalazi severno od retencije (akumulacionog jezera) u Malom Borku, gde je projektovan alternativni put za pomoćnu mehanizaciju kopa, na površini su priplavljeni malobrojni nalazi keramičkih posuda koji se hronološki mogu opredeliti u srednji vek, dok se za nekoliko fragmenata može reći da pripadaju praistorijskom periodu.

U ovoj kampanji definisane su granice lokaliteta na severu – sondama 1 i 3, gde je konstatovano odsustvo kulturnih slojeva i arheološki indikativnih površina. U narednoj kampanji ovaj podatak će se još jednom potvrditi. Ostaje da se definišu gabariti lokaliteta, odnosno granice lokaliteta prema istoku, zapadu i jugu. Na osnovu pokretnog arheološkog materijala, prikupljenog prilikom iskopavanja sonde 4 i kontrolnog rova 2, zasad se može zaključiti da se radi o praistorijskom lokalitetu, hronološki opredeljenog u period eneolita. Pored keramike, pronađene su kremene alatke, od kojih je nekoliko od opsidijana (vulkansko staklo).

U 2013. godini, iako sa velikim zakašnjenjem, arheološka ekipa započinje radove na zaštiti i istraživanju ovog lokaliteta. Obzirom da se radovi obavljaju u zimskim uslovima arheolozi se nadaju dobrim rezultatima i završetku poslova pre dolaska rudarskog bagera.

0   5cm

C 38

C 27

0 5cm

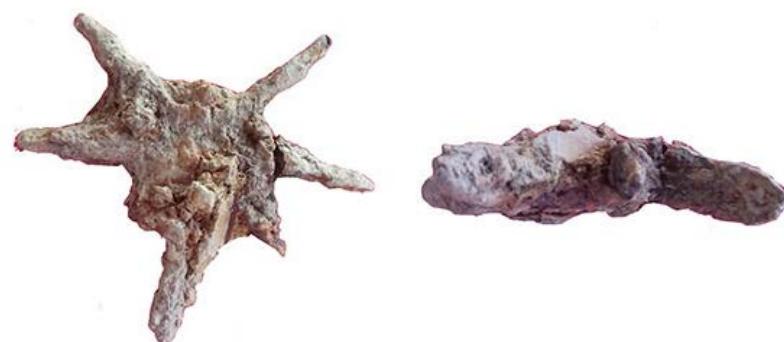

C 35

0 5cm

Rukovodilac radova: Mirjana Blagojević, arheolog savetnik Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Beograd

POVEZENE VESTI: Arheološka istraživanja na prostoru RB "Kolubara"

C 50

0 5cm

Zaštitna arheološka istraživanja na području rudarskog basena „Kolubara” lokalitet Đurđevića Brdo, selo Skobalj (KO Lajkovac)- 2016. g.

Arheološka istraživanja na lokalitetu Đurđevića brdo u selu Skobalj (KO Lajkovac) obavljena su tokom 2016. godine na osnovu Ugovora o izvođenju zaštitnih arheoloških radova na površinskim kopovima Rudarskog basena Kolubara. Lokalitet je delimično uništen pozajmištem zemljem za potrebe sanacije posledica od katastrofalnih poplava koje su pogodile površinske kopove u 2014. godini. Rezultati istraživanja potvrđuju dugotrajnu upotrebu ovog prostora od strane nosioca praistorijskih kultura. Otkriveni su i ostaci privremenih staništa (nadzemnih i ukopanih objekata) koja se na osnovu nalaza hronološki okvirno opredeljuju od IV milenijuma p.n.e. (eneolit, bakarno doba) do 5. – 4. vek pre n.e.(starije gvozdeno doba, pozni Halštat). Arheološka iskopavanja biće nastavljena u 2017.godini.

Rudnik uglja „Kolubara” jedno je od područja u Srbiji koja su maja meseca 2014. godine bila najteže pogodena katastrofalnim poplavama. Površinski kopovi su postali prava jezera. Podivljala reka Kolubara probila je odbrambene nasipe i ulila se u kopove rudarskog basena. Najveću štetu pretrpeli su najveći kop „Tamnava – Zapadno polje”, kao i najmlađi, Veliki Crljeni, na kojima se vrši eksploatacija dve trećine kolubarskog lignita. Kada se voda povukla trebalo je prionuti na hitno saniranje posledica. Nakon izvlačenja rotornih bagera i ostale mehanizacije na sistemu eksploacije u kopovima, najvažniji posao bio je da se urede obale starih i novih korita reka kako se ne bi ponovila ista tragedija. Proleća 2015. godine uprava kopova krenula je sa pozajmištem zemlje sa okolnih pobrđa kako bi se izradili više kilometarski nasipi obalouvrde novog korita najveće reke - Kolubare.

Na južnoj granici površinskog kopa Istočno polje, na kojem je završena eksploatacija lignita, u selu Skobalj, arheolozi su tokom obilaska terena konstatovali da je jedan od evidentiranih lokaliteta (2000.g.) u tom selu - Đurđevića brdo, potpuno prekopan. Naime, na mestu nekadašnjeg brda, blago izdignutog iznad starog korita reke Kolubare (117,50 m), na gredi (terasnoj zaravni) koja se blago izdiže i dominira dolinom Kolubare i njenih pritoka, arheolozi su zatekli krater po čijem je obodu, u odbačenoj zemlji pronađena velika količina fragmenata rukom rađenih posuda od pečene gline, kremenih odbitaka i alatki koje datiraju iz perioda bakarnog i gvozdenog doba. Sa upravom kopova dogovoren je da se hitno započnu arheološka istraživanja okolnog terena, odnosno neoštećenog dela lokaliteta u podnožju nekadašnjeg uzvišenja, sa ciljem da se utvrdi stratigrafija, definiju granice, vrsta, kulturna i hronološka pripadnost lokaliteta, kao i značaj, vreme nastanka objekata i materijalne kulture.

Arheološka iskopavanja obavljena su 2016. godine na očuvanom delu naselja koje se nalazi na zaravnjenom platou severno od prekopanog uzvišenja.

Prostire se na površini oko 100h x 100m dok je periferni deo naselja, koji je takođe uništen zemljanim radovima, bio na padinama prema reci Kolubari. Dosadašnji rezultati istraživanja potvrđuju dugotrajnu upotrebu ovog prostora od strane nosioca praistorijskih kultura. Oba naselja su podignuta na ravnom ali bezbednom terenu od rečnih plavljenja Kolubare. Otkriveni su i ostaci manjih privremenih staništa koja se na osnovu nalaza hronološki okvirno opredeljuju od IV milenijuma p.n.e.(eneolit, bakarno doba) do 5. – 4. vek pre n.e.(starije gvozdeno doba, pozni Halštat). Arheološke celine predstavljaju uglavnom jame koje su imale karakter stambenog objekta ili otpadne jame dok su one manjih dimenzija i pliće imale funkciju silosa. Sve jame su bile različite po obliku i sadržaju. Bile su kružnog ili elipsoidnog oblika u osnovi i različitih dubina – od 0,80 do 1,50 m. Prema dubini ukopavanja ustanovljena su tri tipa objekata što je zavisilo od njihove namene: nadzemni ili plitko ukopani; poluukopani; duboko ukopani.

Posebno su zanimljivi dvojni objekti koji su imali različite funkcije. Oni su većih dimenzija i različite forme. To su bili stambeni objekti sa više prostorija u kojima je boravilo više članova jedne zajednice ili su možda služili za dnevno okupljanje jedne porodične zadruge u naselju gde su se okupljali, spremali hranu i čuvali namirnice, pravili posude, oruđe i oružje. U unutrašnjosti objekata za stanovanje bile su peći ili ognjišta koja su služila za zagrevanje i pripremu hrane. Neki objekti su imali ognjište ispred kuće, na otvorenom prostoru ispred ulaza. Posebne prostorije u okviru stambenih jedinice bile su ostave za posude u kojima se čuvala zrnasta hrana ili tečnost.

Posude su bile različitih namena od onih za pripremanje hrane do onih za posluživanje. Ukrašavane su različitim ornamentima, od jednostavnih tačkastih uboda i ureza raspoređenih u jednom ili više horizontalnih i vertikalnih nizova, do ukrasa izrađenih posebnim alatkama „radlama” koje su bile ili od pečene zemlje ili od metala. U jednoj jami sa velikom količinom fragmenata keramičkih posuda, otkopani su i ostaci peći, a na dnu jame pronađena je bakarna alatka koja podseća na iglu. Alatka je kvadratnog preseka i na očuvanom jednom kraju vide se tragovi upotrebe. Predpostavljamo da je korišćena za ukrašavanje posuda.

U pliću ukopanim objektima pored nalaza fragmenata keramičkih posuda pronađena je veća količina kamenog materijala koji uglavnom predstavlja otpadni materijal iz procesa proizvodnje ili oštećeno, pa zbog toga odbačeno oruđe. Od industrije okresanog kamena pronađena su jezgra i odbici, a koncentracija oruđa od okresanog kamena pronađena je u objektima koji su služili za stanovanje ili u otpadnim jamama.

Po obodu iskopanog brda pronađeni su ostaci jednog nadzemnog objekta – kuće od naboja. Bila je izgrađena je od prepleta, pruća i talpi i oblikovljena blatom, što je utvrđeno na osnovu ostataka velikih fragmenata kućnog lepa (delovi zidova od pečene zemlje sa otpiscima drvene građe), a pronađeni su i profilisani komadi zapećene zemlje, fino uglačani, što upućuje na ostatke delova nameštaja u kući. Među nalazima delova zidova objekta, pronađena su četiri tega – utege od pečene zemlje. Služili su za utezanje krovnog pokrivača koji je često bio od granja ili slame, ređe od životinjske kože. Objekat je verovatno stradao u požaru. Na očuvanom delu poda kuće pronađena je veća količina fragmenata posuda od pečene zemlje, različitih formi i namena, koje su bile ukrašene različitim ornamentima - u vidu tačkastih uboda, kružnih utisnuća, urezanih kosih linija, sa punktiranim i češljastim ornamentom.

Hrana se pripremala pored ognjišta čiji su ostaci pronađeni na nivou poda kuće, a žitarice su mrvljene na žrvnju, velikom kamenom peščaru, koji je takođe pronađen u središtu objekta zajedno sa glačanom kamenom alatkom. Na osnovu ostataka materijalne kulture objekat se hronološki opredeljuje u period bakarnog doba i pripada nosiocima badenske kulture.

Da je prostor korišćen za nastanjivanje preko dva milenijuma, potvrđuju nam nalazi jama u kojima smo iznad ostataka materijalne kulture iz bakarnog doba pronašli ostatke iz gvozdenog doba. Naime, prilikom ukopavanja svojih objekata, nosioci kulture gvozdenog doba nailazili su na porušene objekte iz prethodnih epoha. Da bi oslobođili prostor za svoje objekte, oni su u dublje jame bacali ostatke zidova i polomljene posude kao i ostalo đubre svojih prethodnika.

Arheološka istraživanja na lokalitetu Đurđevića brdo nisu završena. Programom radova za 2017. godinu koji je Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Beograd dostavio investitoru Elektroprivreda Srbije, Ogranak RB Kolubara, planirano je da se nastave arheološka iskopavanja na ovom višeslojnem lokalitetu.

*Mirjana Blagojević, arheolog savetnik
Rukovodilac arheoloških istraživanja na području RB Kolubara*

Priredio Zoran A. Antonijević, Vrečanin